

חולין כו

משה שווערד

1. ספר תפארת יעקב

שם ואמר ר"נ אמר רבא בר אבא תמיד שלקחה בכסף מעשר ולכסוף החמין קנה מעשר וכו' עד בששייר ממנו ככוס ולא החמין. סוגיא זו לריבא בירור ודקדוק סיטע כי יש לתמוה בה רבנא כמו שאבאר, והנה רש"י ז"ל פי' דהקושיא ממתיחין הוא דמשמע דאפילו דיעבד אינה לקיחה והדמים קחשים ביד המוכר

2. ספר תפארת יעקב

ודע שיש לדקדק בדברי ר"נ כיכ יאמר דאיגלאי מילתא למפרע הא עינינו רואות דלוי נותנין מים על חרזנים חיקף כשנותנין הם מים בעלמא ואח"כ כשנולדין המים טעם או ממש מן החרזנים נעשה יין וא"כ היכי נימא דמעיקרא פירי הוי לפי שהחמין אח"כ, ומטעם זה היה נראה לכאורה לומר דר"נ מיירי שסיין המשקה מן השמרים או מן החרזנים ולא החמין אז ואח"כ כשהחמין מעלמו אמרינן שפיר דאיגלאי מילתא למפרע דהוי פירי מעיקרא דהא לא ניתוסף בו עכשיו כח מן השמרים או מן החרזנים וע"כ מעיקרא היה בו כבר כח היין כדי להחמין והוי פירי מעיקרא, ולפי זה לכאורה נסתר כל ה"ל אבל באמת הא ליחא דא"כ פיקשי מאי פריך על ר"נ ממתיחין דילמא מתניחין בלא סיין המשקה מן השמרים או מן החרזנים דה"ל לא אמרינן איגלאי מילתא למפרע וע"כ או דר"נ מיירי ג"כ בלא סיין רק שעמדו כבר איזה זמן שיטור לקבל כח היין וכיון שהחמין אח"כ אמרינן דמסתמא גם מעיקרא קיבל כח היין, חדע דחיקף שנתן המים לא היה קורא אותו תמיד, ועוד דאפילו אי ר"נ בסיין דוקא מיירי מ"מ פריך שפיר ממתיחין דהוי דנימא מתניחין בלא סיין מ"מ ט"כ ספיקא הוא ותל קדושת מעשר מספק והוי חורה קיחת מעשר ופסול מקוה טובגין תרווייהו להחמיר, ואדרבא הא ג"כ ראייה למה שפירשתי לעיל דא"כ וודאי הא נמי קשיא הא ר"נ בסיין מיירי ודילמא מתניחין בלא סיין ולהג"ל יחא וכל זה ברור לפע"ד:

החמין והכוונה כך דוודאי דינו של ר"נ דקאמר ולכסוף החמין היינו ששחה ממנו מעיקרא בקדושת מעשר מספק שמה יחמין אבל המעות לא היה יכול המוכר להוילת לחולין שמה לא יחמין וקמ"ל שאפילו החמין בסוף במקצת האחרון קנה מעשר דאיגלאי מילתא למפרע דהיה פירא מעיקרא ג"כ ואי שבקי' ולא שתאו היה מחמין ולא אמרינן דמה ששחה לא הוי עדיין פירי רק עכשיו נעשה פירי אלא דאמרינן דגם אז היה פירי כמו שפירש"י דע"כ היה יין בחרזנים דא"כ לא היה מחמין, אבל אם שייר ממה ששחה ככוס ולא החמין ומה שנשאר בחבית

3. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף כו עמוד א

דלמא אי שבקיה הוה מחמין. ביאור דהא במצא כדי מדתו נמי לא מוכרח שיצא רק מה שהכניס, דיתכן שחלק מהמים נבלע וחלק הוא יין מהשמרים, ואם החמין אח"כ, מוכח שיין, דמוכח שיש שיעור מזיגה ואגלאי מילתא למפרע, ראייה שהיה שיעור שיעור יין. ונ"מ בזה הוא שאם כל השמרים מכילים רק כוס, ושם ג' כוסות, לא יתכן שיין.

4. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף כו עמוד א

דלמא אי שבקי' הוה מחמין. תוס' למדו שקושית הגמ' רק לענין לפסול מקוה, דלענין מע"ש כיון שלא החמין ודאי אין לחלל, דספק, ודאורייתא. אך פסול מקוה במים שאובין הוי רק דרבנן, וספק מים שאובין, כשר. וכאן שספק שמה היה מחמין, למה פוסל המקוה.

פירש רש"י דהקושיא היא אף לענין מעשר, דכיון דהרוב מחמין יש להקל ולקנותו בכסף מעשר.

וברשב"א פירש דמדקתני במתני' אין ניקח משמע דאינה קניה כלל, והמעות מעשר ביד המוכר, ולא הוי אפי' ספק מקח, ואם קידש בהם את האשה אינה מקודשת, וע"ז פריך דניחוש שמה יחמין והו"ל חילול וחלו הקידושין.

5. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף כו עמוד א

הא דאגלאי מילתא למפרע שיין. משום דכבר מתחלה היה בו טעם יין כנ"ל, ואם לא היה בתחלה יין, לא היה מחמין לעולם, ולכן כשהחמין מתברר למפרע שכבר נכנס כח היין שבחרצנים והוי יין. ולכן לא פוסל מקוה אם מתברר ע"י ששייר ממנו כוס שהיה מחמין, אף שכשנפל למקוה למקוה ודאי לעולם לא יחמין.

6. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף כו עמוד א

רבא אמר הא מני ריב"נ. הדמיון לענינו תמוה מאד, דמה"ל דלריב"נ ליכא לדין ר"נ. הרי אם היה מחמיץ בסוף, נתברר למפרע שהיה יין, ומאי אכפת לן שיש מראה מים ופרש"י ותוס' דלריב"נ ל"מ החמיץ אח"כ, דעכשיו שלא החמיץ חזותא דמיא וקשה טובא. וכדמוכח שהרי יין לבן לריב"נ ודאי לא פוסל, רק מים שנפל לתוכן חלב הוי כמים. כאן לא תחמיץ, מראה מים, אך מאי מהני.

והרמב"ן מפרש דלא קאי אדין ר"נ, אלא קאי אמתני'. רבא ס"ל דמחלוקת ר"י ורבנן בכל גווני. לרבנן אפילו החמיץ מים, ולר"י אף לא החמיץ הוי יין. ומתני' לא ר"י ולא רבנן אלא מתני' ריב"נ, לשיטתו יש פשרה, דכיון דאזיל בתר חזותא, כשלא החמיץ ולעולם לא יחמיץ, טעמא וחזותא מיא, החמיץ, ודאי יין אף לריב"נ. ולרמב"ן אש"ה.

7. דף על הדף חולין דף כו עמוד א

בגמ': ג' לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב חלב ומראהו כמראה מים, נפלו למקוה לא פסלוהו, ר"י בן נורי אומר, הכל הולך אחר המראה וכו'. בשו"ת בית אב"י (ח"ג או"ח סי' כ"ד אות ו') מביא שהגרע"א זצ"ל בגליון השו"ע (או"ח סי' י) כתב להסתפק בבגד שהרוב הוא בגד ומיעוט הוא עור וביחד יש שיעור כדי שיוכל לכסות ראשו ורובו של קטן אי נימא דאזלינן בתר רוב, וכיון דזה הבגד בכלל הוי שיעור רוב המין הוא מין חיוב הוי כולו מין חיוב, או נימא כיון דצמר לחודיה אין בו שיעור חיוב פטור מציצית, וכתב דשאל במעמד כמה חכמים זה אומר בכה וזה אומר בכה יעו"ש.

וכתב בבית אב"י שם דיש לדון בחקירה זו עפ"י מש"כ גדולי האחרונים לחקור בענין ביטול ברוב עד היכן כוחו אם עד כדי כך גם להצטרף להרוב היתר במקום מצריכים שיעור על פי הדין, עיין בשו"ת תורת חסד סי' ל"ד שחקר בזה.

ומביא שם עוד: נראה לפיע"ד דענין זה הוא במחלוקת התנאים במקוואות (פרק ז' מ"ה) גבי שלשה לוגין מים חסר קורטוב ונפל לתוכן קורטוב חלב, והרי מראהו כמראה מים ונפלו למקוה לא פסלוהו, רבי יוחנן בן נורי אומר הכל הולך אחר המראה ובש"ס מכות דף ד' בפלוגתא דאמוראי ברישא דמתניתין, הרי מבואר דלתנא קמא אינו מצטרף החלב לשיעור שלשה לוגין לפסול את המקוה מטעם שאובים אעפ"י שנתבטלו ברוב מים שאובים, ולר' יוחנן בן נורי הרי מצטרף החלב שנתבטלה בהמים לשיעור שלשה לוגין לפסול המקוה, א"כ פליגי בספק הנ"ל וזה ספיקו של הגרע"א זצ"ל הנ"ל ודו"ק.

8. תוספות מסכת חולין דף כו עמוד ב

הכא נמי מבלבלי - ורבא סלקא דעתך דכי נטמאו מעיקרא בפני עצמן אינו מועיל להן השקה אלא בפני עצמן הקשה ה"ר אליעזר ממייץ למה לי טעמא דמבלבלי כי נמי קפי פרי מלעיל סלקא להו השקה כדאשכחן בפרק התערובת (זבחים עח): גבי יין וחלב לחין אין חוצצין שדרך היין עוברים המים אל גוף האדם ועלתה לו טבילה ונראה דלא קשה מידי דלא דמי דודאי אגבא דגברא או אגבא דמנא מחלחלי בהו מיא אבל דרך השקה לא.

9. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף כו עמוד ב

אלא מבלבלי. הקשו תוס' למ"ל טעמא דמבלבלי, הרי לח אינו חוצץ, ותירצו דאף דבלח ל"ה חציצה משום דהמים מגיעים לבשרו דרך היין, אך דרך השקה דאינה אלא נגיעה בלבד חיישין שרק מה שלמעלה נגע. ובמרדכי (שבועות סי' תקמח) תירץ באופן אחר, דלעולם לח חוצץ, ורק משום שאינו מקפיד ל"ה חציצה, אך בהשקה לא תלוי בקפידא, וכיון דחוצץ ל"מ השקה.

10. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף כו עמוד ב

אבל חכמים אמרו יש קנס במקום מכר. והנה לא נזכר מה יהיה בדהו תרווייהו יחד, והיינו כשמכרה ונאנסה, מי זוכה בקנס, דלאדון ודאי אין זכות בקנס דחמישים כסף, ונראה דבכה"ג האב זוכה, משום שהמכירה חלה רק על מה שלאדון יש זכות בה, כמע"י ומציאתה, אבל על כסף קנסה שאין לאדון זכות בזה נשאר לאב. דכמו כן מצינו לענין זכות האב בקידושי בתו, שאם האדון לא ייעד אותה והאב קידשה ונשתחררה חיילי הקידושין הקודמים.

11. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף כו עמוד ב

מתני' כל מקום שיש מיאון. רש"י 'מיאון' שקדשוה אמה או אחיה. ובאמת אף בקדשה אביה משכחת לה קדושי מאון, כגון שנשאת בחיי האב ונתאלמנה או נתגרשה, דיצאה מרשות האב.

12. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף כו עמוד ב

כל מקום שיש תקיעה וכו'. רש"י, בין השמשות, לאו דוקא וכמבואר שבת לה: ועמש"ש. פירש רש"י דהתקנה היתה כדי לבטל העם ממלאכה שלא יטעו, ומש"כ דהיו תוקעין בין השמשות אין זה בדוקא. והיום לא נהגו בתקיעות אלו, עי' שו"ע (סי' רנו).

והנה במגילה כ. תנו אין קורין את המגילה ולא מלין וכו' עד שתנין החמה. ומבואר התם דמעיקר הדין יום הוא מזמן עלות השחר, ורק חז"ל גזרו שלא לעשות קודם הנץ כדי שלא יבוא לטעות להקדים יותר מעלוה"ש. ויעוי' בתשו' מהרש"ם ח"א ס"א שהביא מה שצייד הגאון האדר"ת זצ"ל דבזה"ז שיש בכל בית כלי שעות [שעון], וליכא למטעי שיזמו שכבר עלה השחר, י"ל דשרי לכתחילה אף קודם נה"ת. [ולא פסקינן הכי].

13. דף על הדף חולין דף כו עמוד ב

במשנה: כל מקום שיש תקיעה וכו'.

וברש"י (ד"ה תקיעה) כתב ערבי שבתות וימים טובים תוקעים להבטיל את העם מן המלאכה וכו'. מבואר מדברי רש"י שהיו תוקעין להשבית העם ממלאכה גם בערב יום טוב.

וקשה דבסוכה (דף נ"ד) תנו דבערב שבת שבתוך החג היו תוקעין מ"ח פעמים, ובתוכם התקיעות לבטל את העם למלאכה, וקשה דלפי רש"י אמאי נקט דוקא "ערב שבת" בתוך החג, בכל ערב חג דשמיני עצרת (כלומר בהושענא רבא אחה"צ) איכא תקיעת אלו, וממילא יש מ"ח תקיעות?

ותריץ בשפת אמת (שם) דיש לומר דבחול המועד שהוא ערב יום טוב אחרון, ס"ל לרש"י דלא היו תוקעין. דכיון שהכל יודעין ומרגישים שימי חול המועד המה, שוב אין צורך לתקוע להזכיר לבטל את העם ממלאכה, ורק בערב יום טוב ראשון ס"ל לרש"י שהיו תוקעין.

14. תוספות מסכת פסחים דף קד עמוד א

ומר לא תלת אמר ולא שבע אמר - ומסתמא או ג' או ז' תיקנו כנגד שום דבר שלא לפחות או להוסיף כדאמר בהתכלת (מנחות דף לט.). לא יפחות מז' כנגד ז' רקיעים והמוסיף לא יוסיף על י"ג כנגד ז' רקיעים וששה אוירים.

15. תוספות מסכת פסחים דף קד עמוד א

בעי למימר בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הבדלת - שאל ר' אפרים את ר"ת למה נהגו העולם להוסיף ולומר ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך דאין זה לא מעין פתיחה ולא מעין חתימה והשיב לו ר"ת משום חזית היום האריכו כדי לומר פעם אחת מעין ז' הבדלות, בין קודש לחול אחד, בין אור לחשך ב', בין ישראל לעמים ג', בין יום השביעי לששת ימי המעשה ד', בין קדושת שבת לקדושת י"ט הבדלת, פירוש שבי"ט שרי מידי דאוכל נפש, ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת היינו חולו של מועד דשרי דבר האבוד ובשבת אסור, זה חלוק שבת מי"ט והיא הבדלה אחת הרי ה', הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך שתי הבדלות בין כהנים ליום וישראלים ז' והיו מעין חתימה דבין קדש לקדש.

16. ספר קדושת לוי - דרוש לפסח

והנה נבוא לבאר קודם על מה שבשבת אין מביאין חטאת ובראש חודש וביום טוב מביאין חטאת כמאמר שעירי חטאת לכפר בעדם. כי הנה אמרו חכמינו ז"ל (פסחים ק"ז ע"ב) שבת קביעא וקיימא ראש חודש ויום טוב ישראל מקדשי להו, כי בשבת הוא התעוררות העליון. אבל יום טוב וראש חודש, הוא התעוררות התחתון בעת שישראל יש להם התעוררות התחתון לקדש החודש הן ביום הכ"ט הן ביום הלמ"ד בו ביום מקדשין החודש והיום טוב, וכפי מה שיראו לחכמי הדור לפי הבחינה לקדש היום באותו בחינה כדי לקדש יום טוב באותו יום הראוי לאותו בחינה המכוונת עליו. **ובאמת התעוררות התחתון יכול האדם לקשר עצמו בזה הבחינה לעולם, דהיינו או בחינת אהבה או בחינת היראה או בחינת התענוג אבל שבת הוא התעוררות העליון ואינו יכול לקשר עצמו בו. אבל יום טוב וראש חודש הוא התעוררות התחתון יכול אדם לקשר עצמו בו לעולם אפילו לאחר יום טוב. וזהו הרמז שלאחר יום טוב הוא אסרו חג ואחר שבת אין עושין שום אסרו שבת כי ביום טוב יכול האדם להתקשר עצמו בזה הבחינה מחמת שיום טוב הוא התעוררות התחתון וזה שאחר יום טוב הוא אסרו חג להתקשר עצמו בזה הבחינה. ובה מתורץ קושית תוס' שאין מברכין אחר יום טוב ואין מברכין במוצאי שבת החל ביום טוב על הבשמים כי ביום טוב יש נשמה יתירה ולכך אין מברכין במוצאי שבת החל להיות ביום טוב ומה שאין מברכין במוצאי יום טוב עצמו על הבשמים משום שהבחינה שיש לאדם ביום טוב שהוא על ידי התעוררות התחתון יכול אדם לקשר עצמו בו ולכך אין צריך לברך על הבשמים במוצאי יום טוב. אבל שבת הוא התעוררות העליון וכיון שיצא שבת מסתלק התעוררות העליון ואי אפשר לאדם לקשר עצמו בו אם לא בשבת הבא שמגיע התעוררת עליון מחדש ולכך במוצאי שבת מברכין על הבשמים, כי באמת בשבת בא הנשמה יתירה לאדם מחמת התעוררת העליון וביום טוב בא הנשמה יתירה לאדם מחמת התעוררות התחתון ונמצא בין כך ובין כך יש לאדם נשמה יתירה ביום טוב לכך אין מברכין במוצאי שבת שחל ביום טוב על הבשמים, ואין מברכין במוצאי יום טוב:**